

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Huovinen, Terhi

Title: Opetussuunnitelma haastaa kehittämään oppimisympäristöjä

Year: 2017

Version: Published version

Copyright: © 2017 Liikunnan ja terveystiedon opettajat Ry

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Huovinen, T. (2017). Opetussuunnitelma haastaa kehittämään oppimisympäristöjä. Liito : Liikunnan ja terveystiedon opettaja, 2017(1), 13-15.

Erilaiset oppimisympäristöt

Opetussuunnitelma haastaa kehittämään oppimisympäristöjä

*Teksti ja kuvat:
Terhi Huovinen*

Oppiminen on uusien opetussuunnitelmien mukaan oppilaan aktiivista tavoitteenasettelua ja toimintaa vuorovaikutuksessa ympäristön ja siinä toimivien ihmisten kesken. Tällainen käsitys oppimisesta haastaa koulut kehittämään oppimisympäristöjään monipuolisiksi ja joustaviksi, erilaiset oppimisen tavat mahdollistaviksi tiloiksi.

Perinteinen suorakulmion muotoinen luokkahuone säntillisine pulpettiriveineen ei enää vastaa käsitystä oppimista parhaalla mahdollisella tavalla tukevasta oppimisympäristöstä. Oppimisympäristöiltä toivotaan oppilaan omaa ajattelua ja tutkimista edistävää ilmettä sekä mahdollisuutta muunnella tilaa tarpeen mukaan yksin, kaksin ja pien- tai suurryhmissä tapahtuvaan opiskeluun.

Oppimisympäristö muodostuu paitsi koulun omista tiloista, myös koulujen piha-alueista ja lähiympäristöstä. Oppimis-

ta tulee viedä pois luokkahuoneista ja samalla edistää toiminnallista tapaa oppia.

Tähän artikkeliin olen koonnut kuvia ja ajatuksia innostamaan oman koulun oppimisympäristön kehittämiseen. Jo pienilläkin toimilla voi olla iso vaikutus omaan opettamisen tapaan ja sen myötä oppilaiden oppimiseen, kouluviihtyvyydestä puhumattakaan.

Sormet multaän ja kottikärrypedagogiikkaa kehiin

Jyväskylän Mankolan koulu on noin 600 oppilaan yhtenäiskoulu muutaman kilometrin päässä kaupungin keskustasta. Koulu on perustettu rakennuksiltaan ja puisto-alueiltaan valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurihistorialliseen ympäristöön. Paikalla on toiminut ennen peruskoulua sotilasvirkatila, emäntäkoulu ja ammattikorkeakoulu. Koulun ympäristöä on kehitetty sekä historiaa että modernia oppimiskäsitystä kunnioittaen.

Koulun erikoisuuksiin kuuluu oma puutarha ja kasvihuone, joita oppilaat hoitavat ja oppivat samalla mm. biologiaa ja terveystietoa. Kasvimaalla yrttipenkkiä hoitaessa ja porkkanoita harventaessa puhe terveellisestä ruokavaliosta konkretisoituu aivan eri tavalla kuin kirjasta lukemalla.

Myös fyysisen toimintakyvyn merkityksestä saa selkeän kuvan, kun työntää suuria multasäkkejä kottikärryis-

Mankolan koulu Jyväskylässä. Koulun pihalla on oma kasvihuone ja puutarha hedelmäpuineen ja kasvimaaineen.

Kottikärrypedagogiikkaa. Multaa kasvihuoneelle kärrätessä ymmärtää, miksi fyysisestä toimintakyvystä kannattaa pitää huolta.

sä kohti kasvihuonetta. Oppimisympäristö aktivoi pohtimaan mm. nostamisen ergonomiia, lihasten toimintakykyä tai vaikkapa sitä, mitä elimistössä tapahtuu hikikarpaloiden noustessa otsalle ja hengityksen muuttuessa puusku- tukseksi.

Luovuutta ja lähiliikuntaa

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa "oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat." Koulun toimintakult-

Erilaiset oppimisympäristöt

Vanha koulukin voi saada uutta väriä luovasta ajattelusta. Jyväskylän Schildtin lukion pihakatos Voionmaan toimipisteessä on koristeltu iloisilla väreillä. Koritelineet pihamaalla mahdollistavat välituntiliikunnan nuorille ja piha toimii samalla lähiliikuntapaikkana alueen asukkaille.

Pieni viherkaista Voionmaalla muuten ankean hiekkapihan keskellä piilottaa sisälleen viihtyisän istuinryhmän vaikkapa ryhmätyötehtävien puimiseen. Monien koulujen pihoille olisi mahdollisuus pienin kustannuksin perustaa viheralueita, jotka houkuttelisivat myös välitunnin viettäjiä ulos.

Asfalttipihaakin voidaan hyödyntää luovasti. Suurelle liitutaalulle sopivat niin taideprojektit kuin oppisisältöjen suuret linjatkin. Millainen olisi esimerkiksi terveystiedon kurssin keskeisiä sisältöjä kuvaava käsitekartta, jos sen hahmottelisi pihamaalle? Miten liikunnan tai jonkun muun oppiaineen sisällöt linkittyisivät käsitekarttaan? Asioiden havainnollistaminen pihamaalla on paitsi hauskaa, myös auttaa oppimisessa tukea tarvitsevia oppilaita asiayhteyksien hahmottamisessa.

tuuri rakentuu mm. kouluhyönteisten tulkinnasta työtä ohjaavista normeista ja toiminnan tavoitteesta. Koulun arkikäytännöt ja säännöt ovat olennainen osa tätä tulkintaa.

Sääntöjä laadittaessa voisi miettiä, miten asiat voisi ilmaista kieltojen sijasta myönteisellä toimintaohjeella. Mankolan koulun välituntisäännöissä korostuu kouluympäristön monipuolinen käyttö sekä leikki- ja pelialuiden käytön turvallisuus. Esimerkiksi sähköä saa kaukalossa pelata vain

suojalaseja käyttäen ja hämähäkikkeinussa seisten vauhtia saa ottaa vain kaksi keinojaa kerrallaan. Leikkiin ja luovuuteen kehoitetaan omalla pykälällään: "Alakoulun oppilaila on lupa mennä peliareenan takana olevaan metsikköön rakentamaan majoja tms."

Kouluympäristöä kehitettäessä ja yhteisiä pelisääntöjä päätettäessä on tärkeää, että koulun tärkein käyttäjäryhmä, oppilaat ja opiskelijat, saavat äänensä kuuluviin suunnittelussa ja pääsevät osallistumaan

tekemiseen myös käytännössä. Itse suunniteltu ja toteutettu ympäristö koetaan omaksi ja siitä halutaan pitää huolta.

Koulun pihat

Moni koulun piha rakennetaan nykyisin palvelemaan kuntalaisia myös lähiliikuntapaikkana. Jyväskylän Keljokankankaalla asia on ratkaistu niin, että koulun viereen rakennettu lähiliikuntapaikka monipuolisine toimintaväli-

neineen palvelee myös opetusta. Koululaisten käytössä ovat alueen pururadat ja latuverkosto, urheilukenttä juoksuratoineen ja jalkapallonurmineen, skeittiparkki sekä monipuolinen street workout -alue. Aktiivisilla liikunnanopettajilla on mahdollisuus vaikuttaa niin oman koulun piharatkaisuihin kuin koulun lähialueenkin liikuntapaikkarakentamiseen.

Erilaiset oppimisympäristöt

Oppimista torilla, lähteellä ja majassa

Vanhojen koulujen oppimisympäristöissä on rajoitteensa, mutta millainen olisi koulu, jos sen pääsisi suunnittelemaan alusta saakka uusien opetussuunnitelmien mukaisesti? Jyväskylässä sijaitseva valtion erityiskoulu, Valteri-koulu Onerva, on esimerkiksi uudenaikaisesta koulurakentamisesta. Koulu toimii paitsi tavallisena kouluna siellä opiskeleville oppilaille, myös valtakunnallisena ohjaus- ja oppimiskeskukseksi, jonka tehtävä on auttaa tukea tarvitsevien oppilaiden opiskelua omassa lähikoulussaan.

Valteri-koulun uudisrakennus otettiin käyttöön noin vuosi sitten. Alusta asti rakentamisessa huomioitiin uudet opetussuunnitelmat. Oppilaat ja henkilökunta osallistuivat tiiviisti suunnitteluun. Suunnittelun lähtökohdaksi oli toiminnallinen, aktiivisuutta edistävä ja uusinta teknologiaa hyödyntävä esteetön oppimisympäristö.

Perinteisten luokkatilojen sijasta oppiminen tapahtuu koulussa avoimilla toreilla, intensiivisen opetuksen ja työskentelyn mahdollistavissa lähteissä sekä hiljaisen työskentelyn majoissa. Kaikki tilat ovat muunneltavia pyörillä olevan kalustuksensa ansiosta. Osassa tiloista on liikuteltavia seiniä, jolloin tilaa voidaan jakaa tarvittaessa erikokoisiin huoneisiin. Kaikissa oppimistiloissa on mahdollista opetussuunnitelman mukainen toiminnallinen oppiminen.

Valteri-koulu Onervan aula on toriksi kutsuttu avoin oppimistila. Se palvelee arkisin koulun ruokalana ja auditoriona. Torille kokoon-

nutaan myös koulun juhlissa. Tilan suunnittelussa on kiinnitetty huomiota hyvään akustiikkaan ja selkeisiin kontrasteihin, sillä koulun oppilaille on näkemiseen ja kuulemiseen liittyviä haasteita. Esteettömien oppimisympäristöjen ei silti tarvitse olla tylsiä ja steriilejä - eikä edes maksaa sen enempää kuin perinteinen koulurakentaminenkaan.

Valteri-koulussa luokkahuoneita kutsutaan lähteiksi, jossa ryhmä oppilaita voi keskittyä opettajan johtamaan työskentelyyn. Lähteiden kalustus on pyörien päällä tai muuten helposti siirrettävissä. "Koulun siivoajan ei enää tarvitse määrätä pedagogiikkaa", toteaa eräs koulun opettaja perustellessaan pulpettirivistöistä luopumista. Toiminnallinen oppiminen aiheuttaa keskustelua ja ääntä. Luokkahuoneiden lattiaa peittävät kokolatiamatot melun minimoimiseksi. Tämä ratkaisu epäilytti aluksi sisäilmaoikeista kärsineitä opettajia, mutta tiloihin löydettiin matto, joka on helpo pitää puhtaana. Valittuun lattiaan materiaaliin on koulussa oltu tyytyväisiä.

Majoissa (kuvassa vasemmalla) voi hiljentyä keskittymistä vaativaan työskentelyyn yksin tai yhdessä ohjaajan kanssa. Osassa majoista työskentelyyn tarjotaan pöytää ja tuolia, osassa sisustuksena toimivat säkkitynnyt. Majan seinällä näkyvä akustiikkalevy on naamioitu tauluksi. Kuvassa oikealla on julkinen tori-tila istuinryhmineen. Toiminnalliseen oppimiseen voi käydä hakemassa itselleen jakkaran majan ulkoseinältä.

Valteri-koulussa kaikki tilat palvelevat oppimista. Portaat havainnollistavat matematiikkaa ja historian tapahtumia. Pienellä mielikuvituksella ja oppilaiden avustuksella jokaisessa koulussa on mahdollista sisustaa käytössä olevia tiloja edistämään nykyistä paremmin oppimista. Sisustusprojektin sivutuotteena opetuk-

Lisää kuvia erilaisista oppimisympäristöistä löydät osoitteesta

<https://terhin.kuvat.fi/kuvat/Oppimisympäristöt>

seen saadaan todennäköisesti paljon lisää toiminnallisuutta ja viihtyisyyttä.

Kirjoittaja Terbi Huovinen liikuntapedagogiikan lehtori, Jyväskylän yliopisto.